

विभागाच्या अधिपत्याखालील सर्व कार्यालयांनी
महाराष्ट्र राजभाषा (सुधारणा) अधिनियम, २०२१ ची
प्रभावी अंमलबजावणी व त्याअनुषंगाने करावयाची
कार्यवाहीबाबत..

महाराष्ट्र शासन

सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग

शासन परिपत्रक क्रमांक: मराभा-२०२१/व्हीआयपी-२४/प्र.क्र.७३/२२-स

हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,

मंत्रालय (वि.) मुंबई -४०० ०३२.

दिनांक : २७ ऑगस्ट, २०२१.

वाचा -

- १) महाराष्ट्र राजभाषा अधिनियम, १९६४.
- २) महाराष्ट्र राजभाषा (सुधारणा) अधिनियम, २०२१, दिनांक १६.०७.२०२१.

शासन परिपत्रक -

महाराष्ट्र राजभाषा अधिनियम, १९६४ नुसार मंत्रालयीन विभाग व त्यांच्या नियंत्रणाखालील विभागीय व राज्य शासनाची सर्व कार्यालये यांच्यामार्फत” वर्जित प्रयोजने” वगळता सर्व सामान्य जनतेशी करण्यात येणारा सर्व पत्रव्यवहार व इतर कार्यालयीन कामकाज मराठी भाषेमध्ये करणे अनिवार्य आहे. सदर अधिनियमामध्ये सुधारणा करून महाराष्ट्र राजभाषा (सुधारणा) अधिनियम, २०२१, दिनांक १६.०७.२०२१ अन्वये महाराष्ट्र शासन राजपत्रामध्ये प्रसिद्ध करण्यात आला आहे. (सदर अधिनियम शासनाच्या संबंधीत वेबसाईटवर उपलब्ध आहे) त्यामध्ये नविन तरतुदींचा समावेश करण्यात आला आहे. सदर अधिनियमामध्ये पुढील तरतुदींचा समावेश करण्यात आला आहे.

- १) शासकीय प्रयोजने स्पष्ट करण्यात आलेली आहेत,
- २) राज्य शासनाचे प्रत्येक कार्यालय जनसंवाद व जनहित यांच्याशी संबंधीत त्यांच्या धोरणामध्ये मराठीचा वापर करण्यासाठी यथोचित तरतुद करेल,
- ३) मराठी भाषा अधिकारी प्रत्येक कार्यालयात नेमण्यात येईल,
- ४) सर्व कार्यालये त्यांच्या संकेतस्थळावर किंवा संदेशवहनाच्या कोणत्याही साधनांवर मराठी भाषेच्या वापराबाबत स्वयंप्रेरणेने प्रकटीकरण करतील.

याशिवाय

- ५) सदर अधिनियमाच्या तरतुदींची अंमलबजावणी न करणाऱ्या कर्मचाऱ्यांविरुद्ध शिस्तभंगाची कार्यवाही करण्याची तरतुदीदेखिल अधिनियमात करण्यात आलेली आहे.

याशिवाय वरील अधिनियमातील तरतुदींची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी आणि मराठी भाषेच्या वापरासंदर्भात शिफारशी करण्यासाठी सदर अधिनियमान्वये राज्यस्तरावर मा.मंत्री (मराठी भाषा) यांच्या अध्यक्षतेखाली एक राज्य मराठी भाषा समिती स्थापन करण्यात आलेली आहे. तसेच प्रशासकीय कामकाजात मराठीचा वापर न करण्यासंदर्भात प्राप्त तक्रारींची चौकशी करून तक्रारींचे निवारण करण्यासाठी व मराठी भाषेसंदर्भातील उपक्रम राबविण्यासाठी प्रत्येक जिल्ह्यात जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली जिल्हा मराठी भाषा समिती स्थापन करण्यात येणार आहे.

२. शासकीय कामकाजातील मराठीच्या वापराबाबत विधानमंडळाच्या अधिवेशनामध्ये वारंवार उपस्थित केले जाणारे प्रश्न, सूचना, चर्चा व जनसामान्यांकडून आपले सरकार तक्रार प्रणाली, माहितीचे अधिकार इत्यादी माध्यमातून प्रशासकीय कामकाजातील मराठी भाषेच्या वापरासंदर्भात संपूर्ण राज्यातून तक्रारी प्राप्त होतात. सदर तक्रारींचे निवारण करण्यासाठी सहकार, पणन व वस्त्रोदयोग विभागाच्या अधिपत्याखालील सर्व विभागप्रमुख, कार्यालयाप्रमुख तसेच त्यांच्या नियंत्रणाखालील कार्यालयांना उपरोक्त नमूद बाबींसंदर्भात महाराष्ट्र राजभाषा (सुधारणा) अधिनियम, २०२१ मधील अधिनियम ५ह मधील तरतूदीनुसार कार्यवाही करण्याचे निदेश याद्वारे देण्यात येत आहे.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संकेताक २०२१०८२७१६४८६०८०२ असा आहे. हे परिपत्रक डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(राजू नरपांडे)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.मंत्री (सहकार व पणन) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
२. मा.मंत्री (वस्त्रोदयोग) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. मा.राज्यमंत्री (सहकार), यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४. मा.राज्यमंत्री (पणन) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
५. मा.राज्यमंत्री (वस्त्रोदयोग) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
६. मा.प्रधान सचिव (सहकार व पणन) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
७. मा.प्रधान सचिव (वस्त्रोदयोग) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
८. सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, पुणे
९. सर्व सह सचिव/उप सचिव/अवर सचिव/कार्यासन अधिकारी, सहकार, पणन व वस्त्रोदयोग विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१०. सहआयुक्त (प्रशासन), वस्त्रोदयोग, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर
वस्त्रोदयोग आयुक्तालय, जुने सचिवालय इमारत, जी.पी.ओ.समोर, सिव्हील लाईन्स,
नागपूर-४४० ००९
११. पणन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे, ३ रा मजला, नविन मध्यवर्ती इमारत, पुणे-४११ ००९
१२. सर्व विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था (लेखापरिक्षण व प्रशासन)
१३. सर्व जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था (लेखापरिक्षण व प्रशासन)
१४. निवड नस्ती (२२-स).